

Model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra

Carolina Bastida
Miquel Nicolau

Índex

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

1. Introducció
2. El català a Andorra
3. La Dinàmica de Sistemes
4. Metodologia
5. Escenaris de futur
6. Conclusions
7. Limitacions i desenvolupament futur

1. Introducció

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Objectius

- Dissenyar un model de l'evolució de l'ús del català a Andorra que ens permeti crear hipòtesis de futur sobre l'ús de la llengua
- Assajar la metodologia sistèmica en l'àmbit de la lingüística
- El treball deriva directament de la necessitat de fer recerca en l'actual situació de substitució lingüística a Andorra.

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Definició del problema:

L'ús del català ha retrocedit des de l'any 1995, i actualment és la segona força lingüística del Principat

- Relacions de l'ús amb el coneixement, les actituds i les percepcions
- Per poder fer hipòtesis de futur hem d'observar quins factors condicionen l'ús, el coneixement i les actituds envers el català avui a Andorra

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

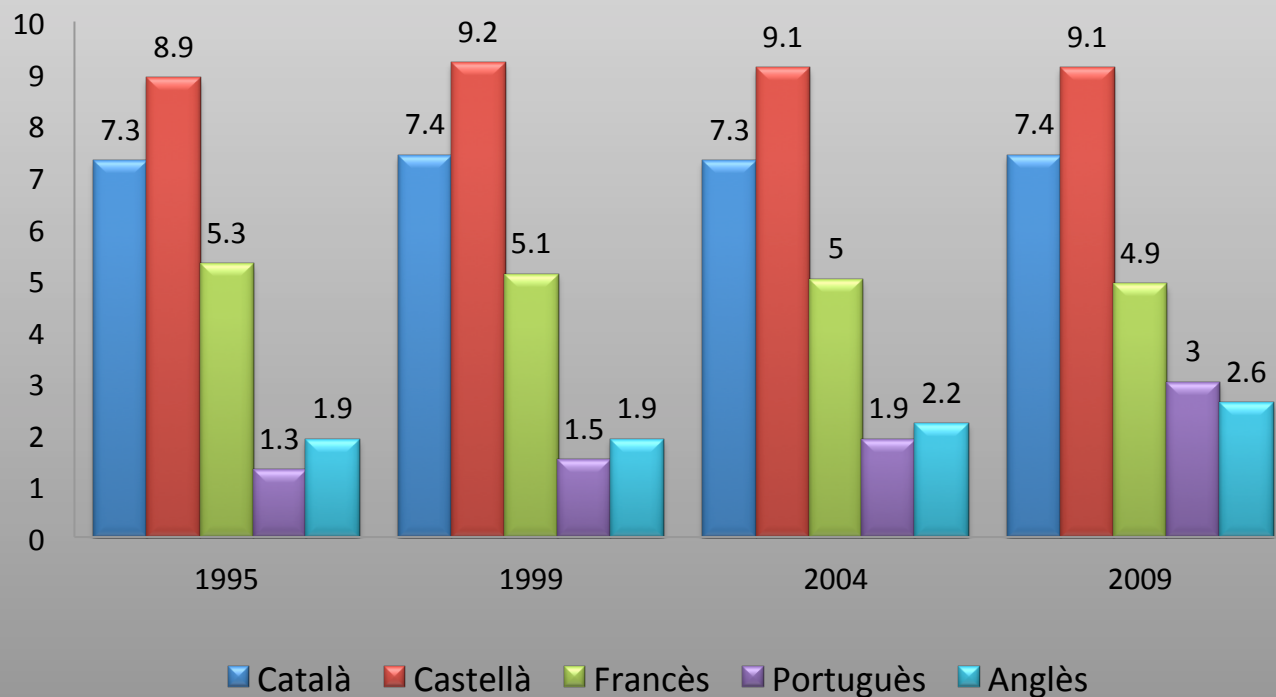
Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Indicador de coneixement de llengües d'Andorra

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

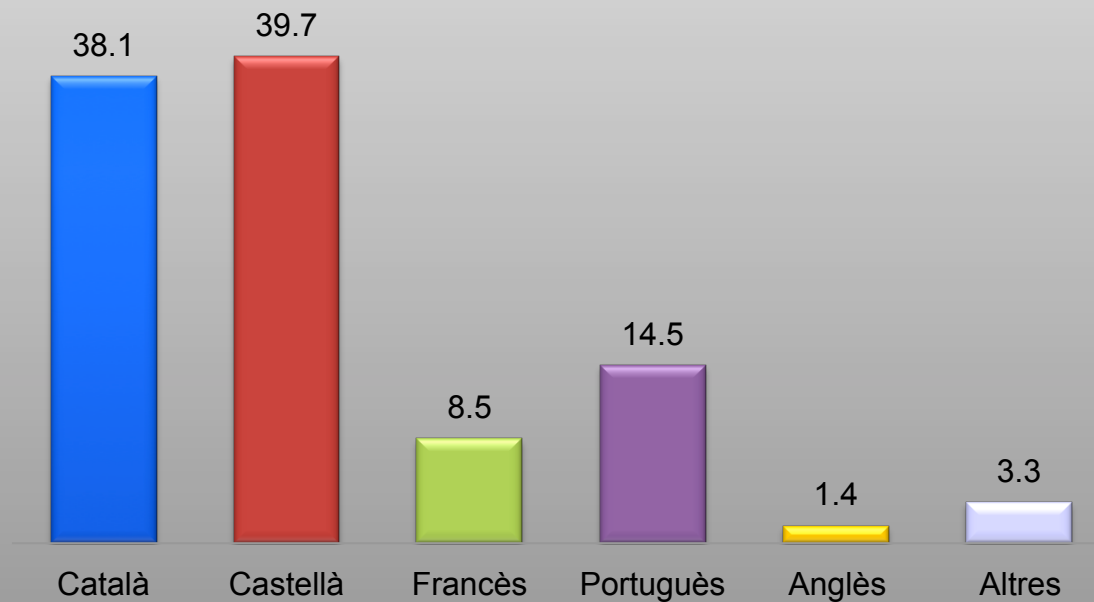
Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Llengua que considera com a pròpia (2009)

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

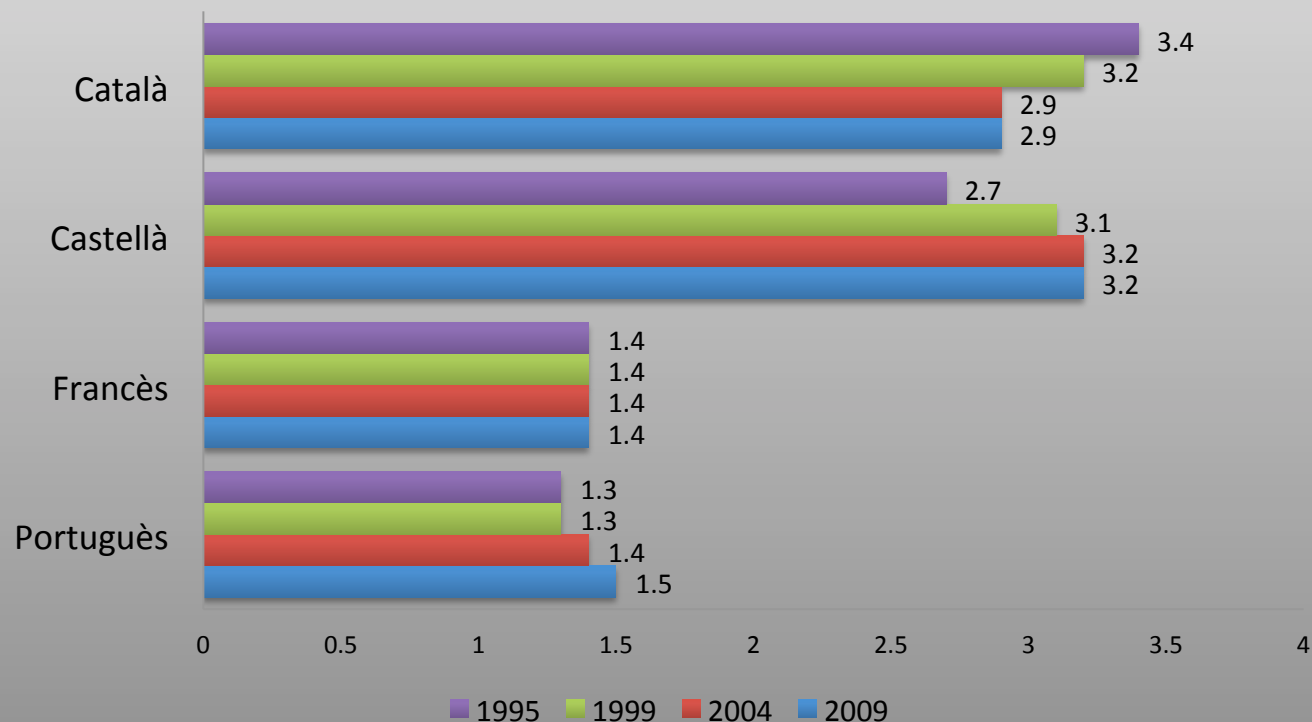
Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Indicador d'ús de cada llengua a Andorra. Evolució 1995-2009

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Dues causes bàsiques per a la situació sociolingüística actual:

- 1) El català, única llengua oficial de l'estat
- 2) La proporció de persones no catalanoparlants és més elevada que la de catalanoparlants

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Dues causes bàsiques per a la situació sociolingüística actual:

1) El català, única llengua oficial de l'estat

- Prestigi
- Sistema de suport
 - ✓ Sistema educatiu
 - ✓ Política lingüística
 - ✓ Legislació
 - ✓ Mitjans de comunicació...
- Tot i així, s'ha arribat a una situació crítica

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Dues causes bàsiques per a la situació sociolingüística actual:

- 2) La proporció de persones no catalanoparlants és més elevada que la de catalanoparlants
 - ✓ Majoritàriament la immigració no prové de territoris catalanoparlants
 - ✓ Una part important es renova amb freqüència
 - ✓ El català no té caràcter *discriminatori*

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Ecolingüística i sostenibilitat lingüística

- Llengua com a **procés**, no com a objecte
- Observar la llengua de manera global, tenint en compte els factors **supralingüístics** que en condicionen l'evolució

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

espècie biològica → **llengua**

ecosistema → **context**

- Si coneixem els fluxos que controlen cada ecosistema podem projectar les disfuncions que es produirien en cas de modificar certes condicions ambientals.

- **Objectiu:** construir models que incorporin variables naturals, polítiques, econòmiques, socioculturals, etc., que intervenen en l'estabilitat o en el desequilibri de l'ús d'una llengua per tal de poder-ne predir l'evolució.

2. El català a Andorra

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Sostenibilitat lingüística

- Pas lògic a partir de l'ecolingüística
- Posicionament → plans d'actuació

Desenvolupament sostenible:

Aquell tipus de desenvolupament capaç de satisfer les necessitats actuals sense comprometre els recursos i possibilitats de les generacions futures.

El contacte lingüístic sostenible serà aquell que no produeixi exposició o ús lingüístics en llengua al·lòctona a una velocitat i/o pressió tant altes que faci impossible la continuïtat estable de les llengües autòctones

Macrovariables en l'ús del català a Andorra

Model poblacional

- En 60 anys la població s'ha multiplicat per 15
- Difícil “assimilar lingüísticament” tantes persones amb llengües diferents del català
- El grup més nombrós és el d'espanyols no catalanoparlants

Sistema educatiu

- 3 models lingüístics
- El sistema andorrà és el que més ha crescut
- Conseqüències del model d'escolarització actual

“Factors de l'ús social”

- Actuacions orientades a augmentar l'ús del català
- Representació social del català

3. Metodologia

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Metodologia: etapes d'investigació

- Recollida i anàlisi de dades
- Obtenció de les variables del sistema
- Elaboració del model causal
- Elaboració del model quantitatiu amb DS
- Disseny d'escenaris de futur

3. Metodologia

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Obtenció de les variables del sistema

- Estudis sociolingüístics i altres dades
- Grups de discussió
 - ✓ Centres de formació
 - ✓ Govern
 - ✓ Institucions relacionades amb la llengua
 - ✓ Residents estrangers
 - ✓ Usuaris de serveis lingüístics

3. Metodologia

Temes clau dels grups de discussió

Escoles i sistemes educatius

- Els sistemes educatius: les peces clau en l'aprenentatge i l'ús del català.
- Només un dels tres sistemes potencia el català: l'escola andorrana, amb aproximadament el 30% de la població escolar.

Programes per a l'aprenentatge

- Oferta formativa adient que possibiliti l'assistència de totes les persones, amb flexibilitat horària.
- El voluntariat i la conscienciació lingüística poden ajudar a incrementar l'aprenentatge dels nouvinguts.

3. Metodologia

Temes clau dels grups de discussió

Legislació

- El desplegament legislatiu per afavorir l'ús del català és important, encara que la llengua no ha d'ésser una imposició.
- No serveix de res aprovar lleis si no se'n pot garantir el compliment.

Treballadors i fluxos laborals

- Els fluxos laborals no estables no afavoreixen que els treballadors aprenguin català. Caldria exigir el coneixement de la llengua com a mesura per a la contractació?

3. Metodologia

Temes clau dels grups de discussió

Turisme

- La dependència econòmica del turisme fa que a Andorra hi hagi una població flotant majoritàriament no catalanoparlant, fet que afavoreix l'ús d'altres llengües globalment més esteses.

Entorn social

- L'entorn social amb una població catalanoparlant no majoritària no facilita l'ús extensiu de la llengua.
- El freqüent domini dels catalanoparlants de dues o més llengües afavoreix l'ús d'altres llengües més majoritàries.

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

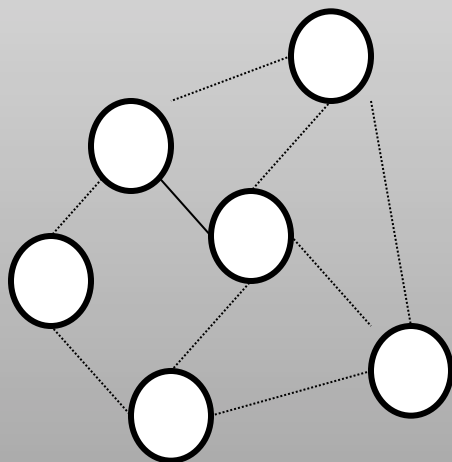
Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

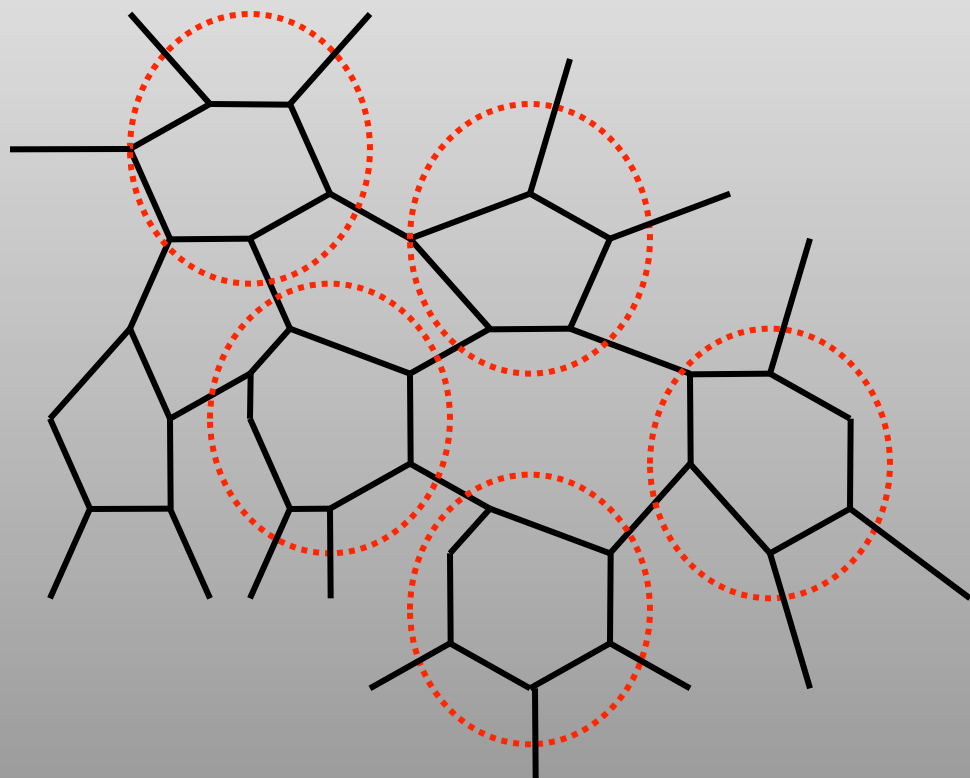
Conclusions

Limitacions

Paradigma cartesià
Èmfasi en els objectes

Relacions més que objectes

Paradigma sistèmic
Èmfasi en les relacions

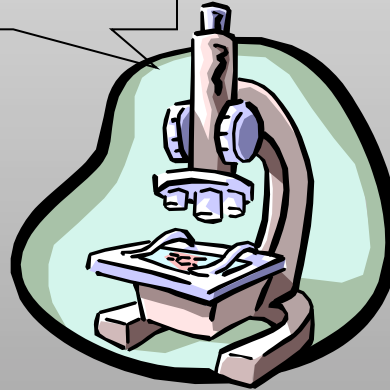
Un model implica una hipòtesi del
comportament d'un sistema

CONSTRUCCIÓ MODEL

Creiem que el sistema
funciona així

Creiem que el sistema
funciona així

Creiem que el sistema
funciona així

REALITAT

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

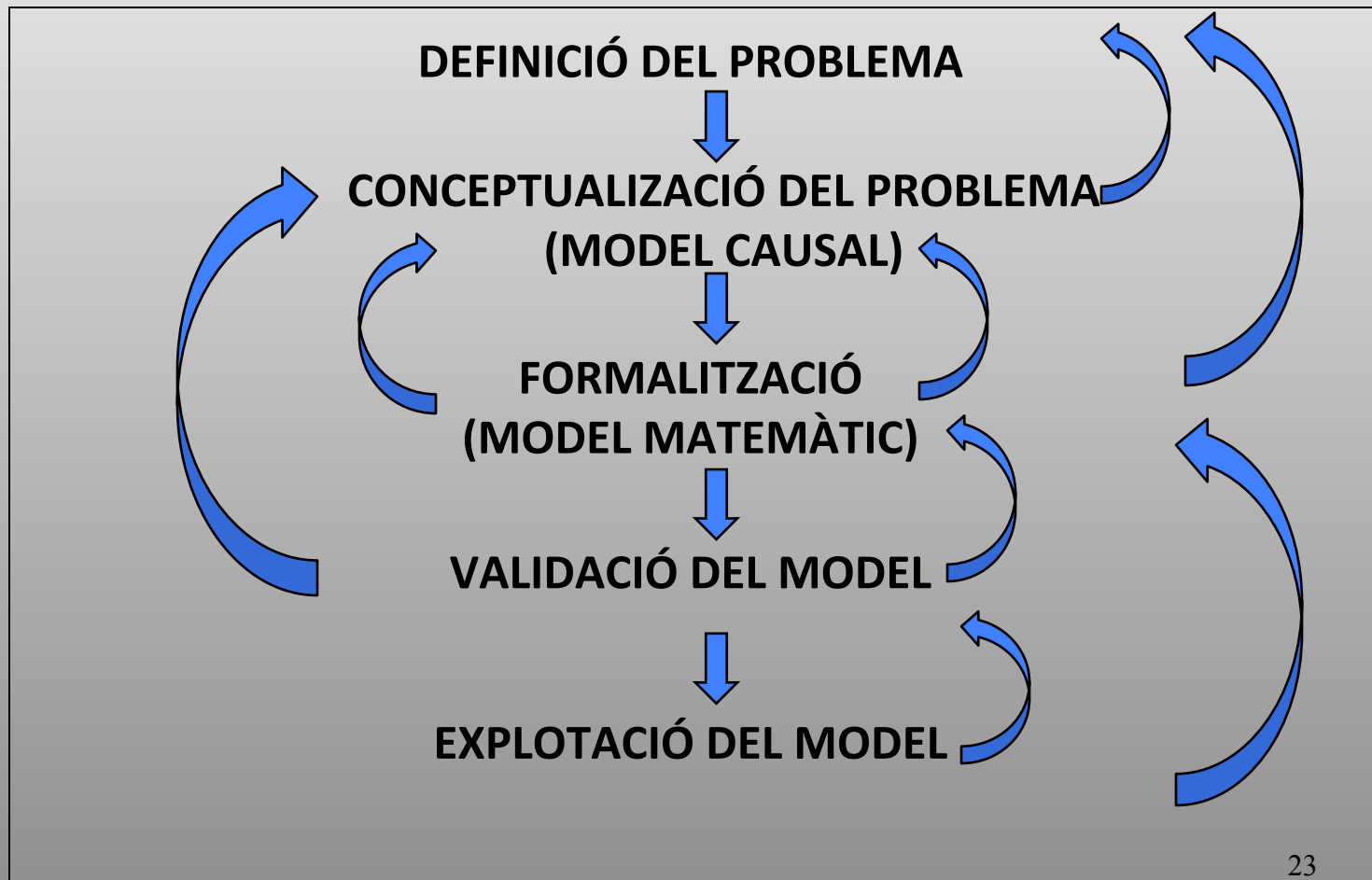
Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

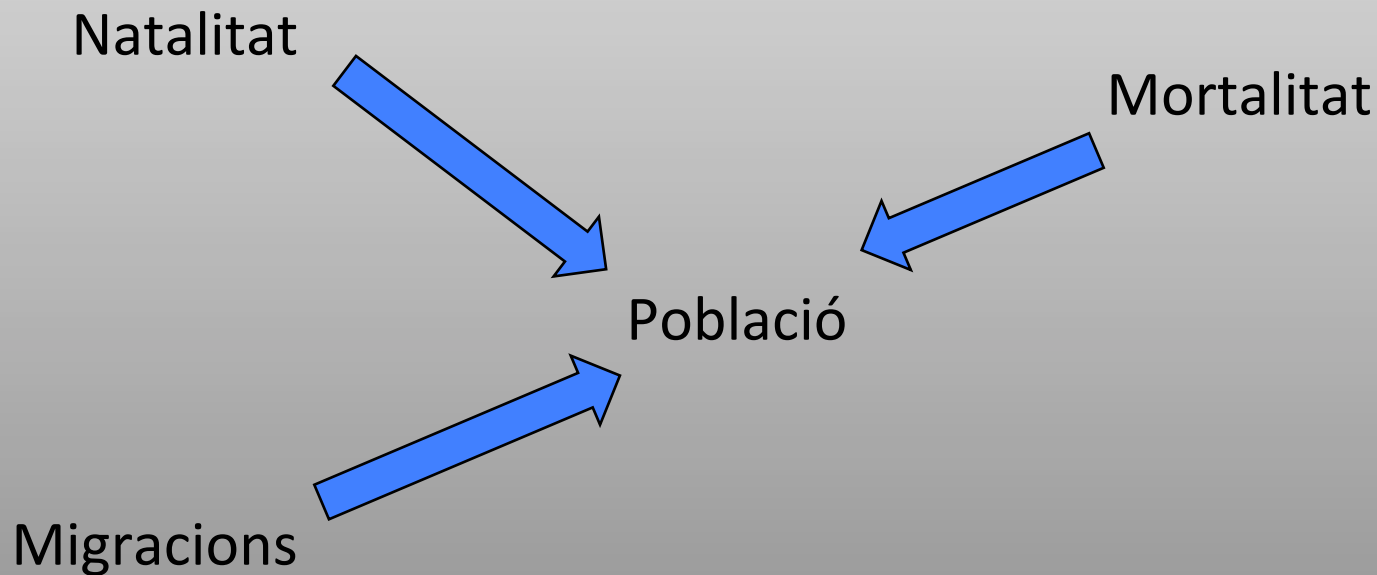
Dinàmica de Sistemes

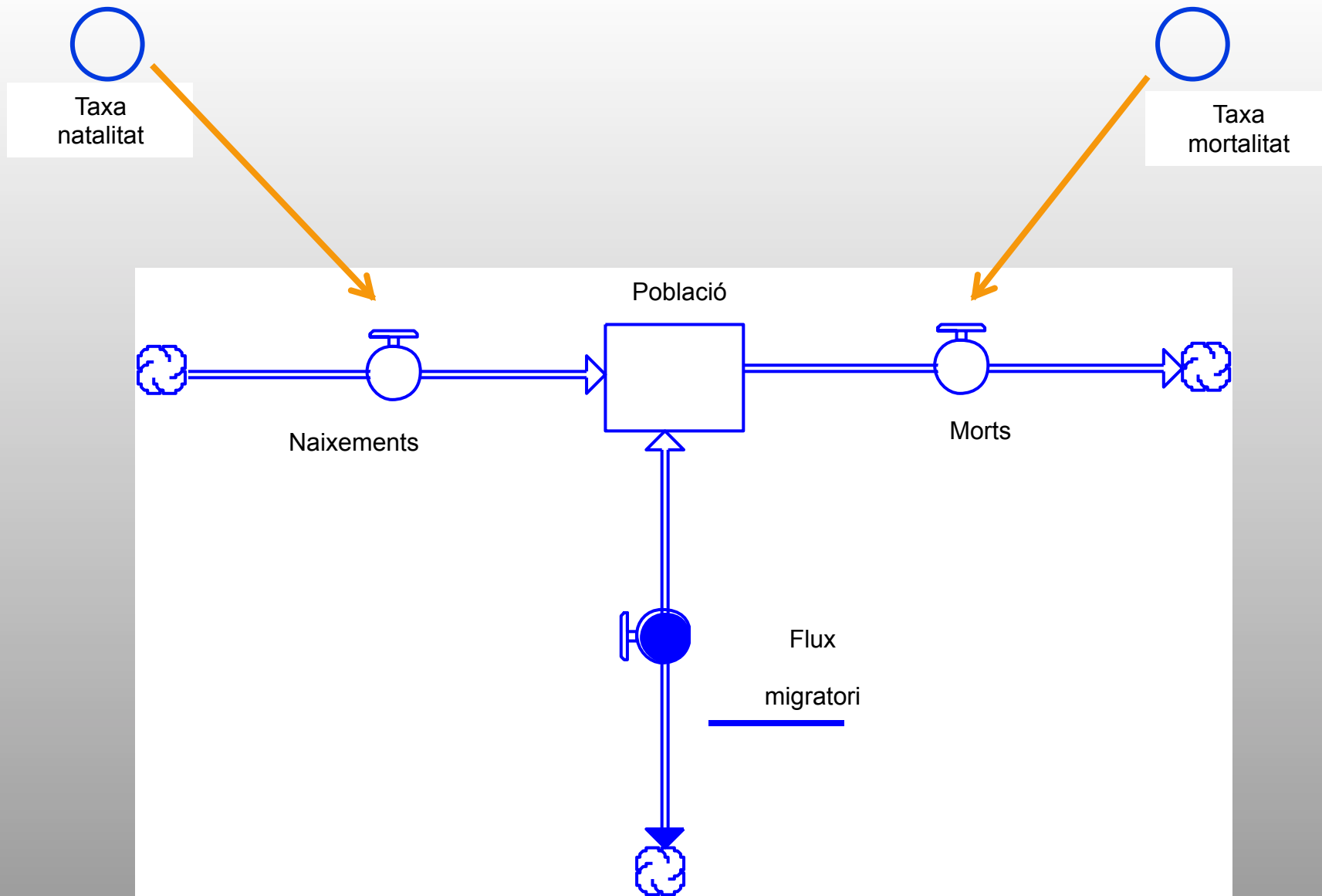
Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

El funcionament de la Dinàmica de Sistemes

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

El model de l'ús del català a Andorra

- a) L'evolució de la població a partir de l'any 2000***
- b) La població escolar segons els tres models educatius***
- c) Les variables que influeixen en l'ús social del català***

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Les variables que influeixen en l'ús social del català

- **La política lingüística del Govern d'Andorra.** Polítiques, legislacions, pressupostos i campanyes institucionals orientats a fomentar l'ús del català.
- **Els cursos per a estrangers.** En disposar de dades de la població estrangera que assisteix a aquests cursos, l'hem diferenciada de l'anterior i pot assolir valors independents de la resta.
- **Les parelles lingüístiques.** En funció del percentatge de voluntariat del programa. Aquesta variable s'ha considerat també com l'anterior, variable independent.
- **Les nacionalitzacions i els anys de residència.** Aquestes dues variables són influents tant en el coneixement com en l'ús de la llengua. Per tant, les hem incorporat al model de manera conjunta.

4. Dinàmica de Sistemes

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

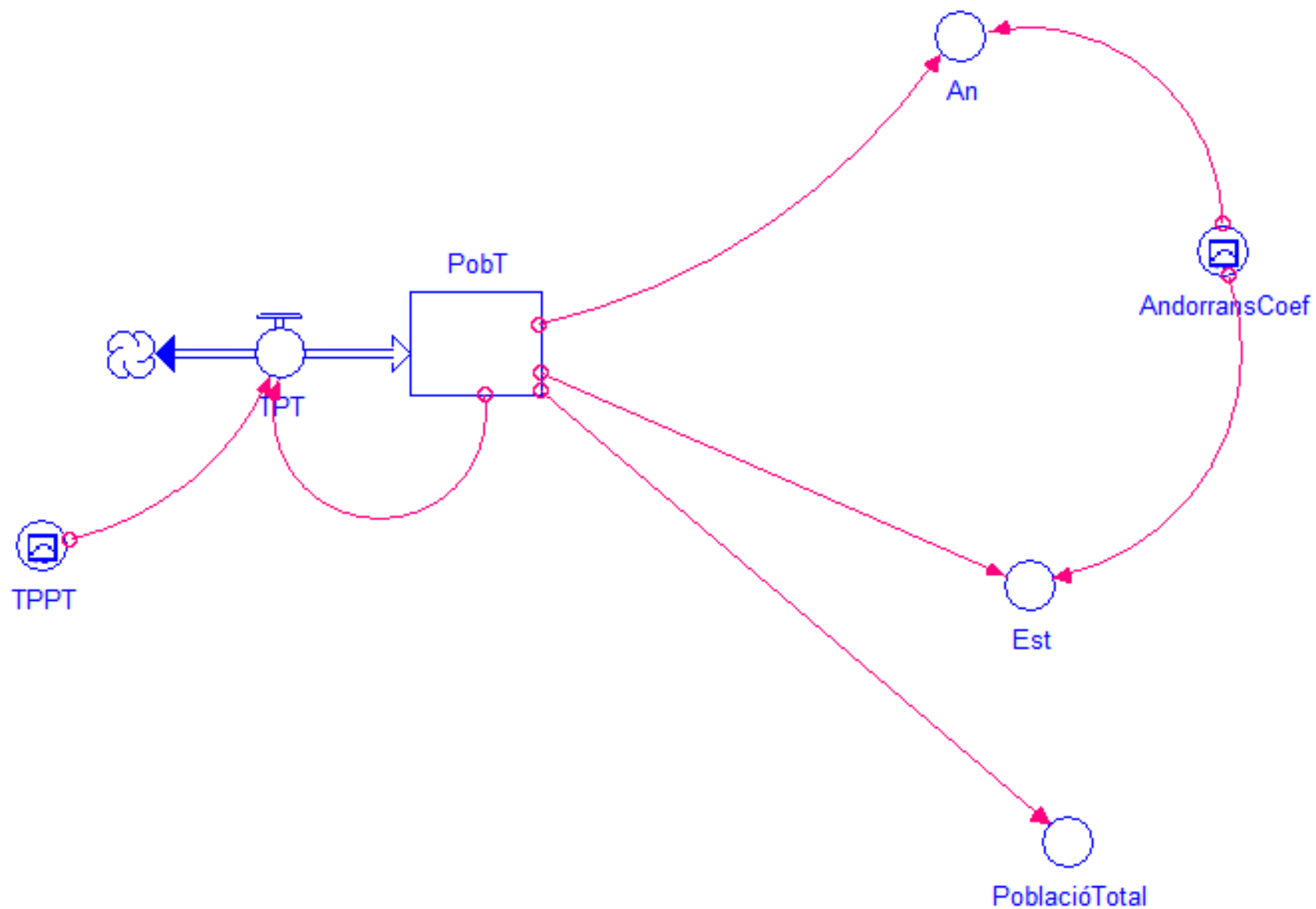
Limitacions

Altres variables que influeixen en l'ús social del català

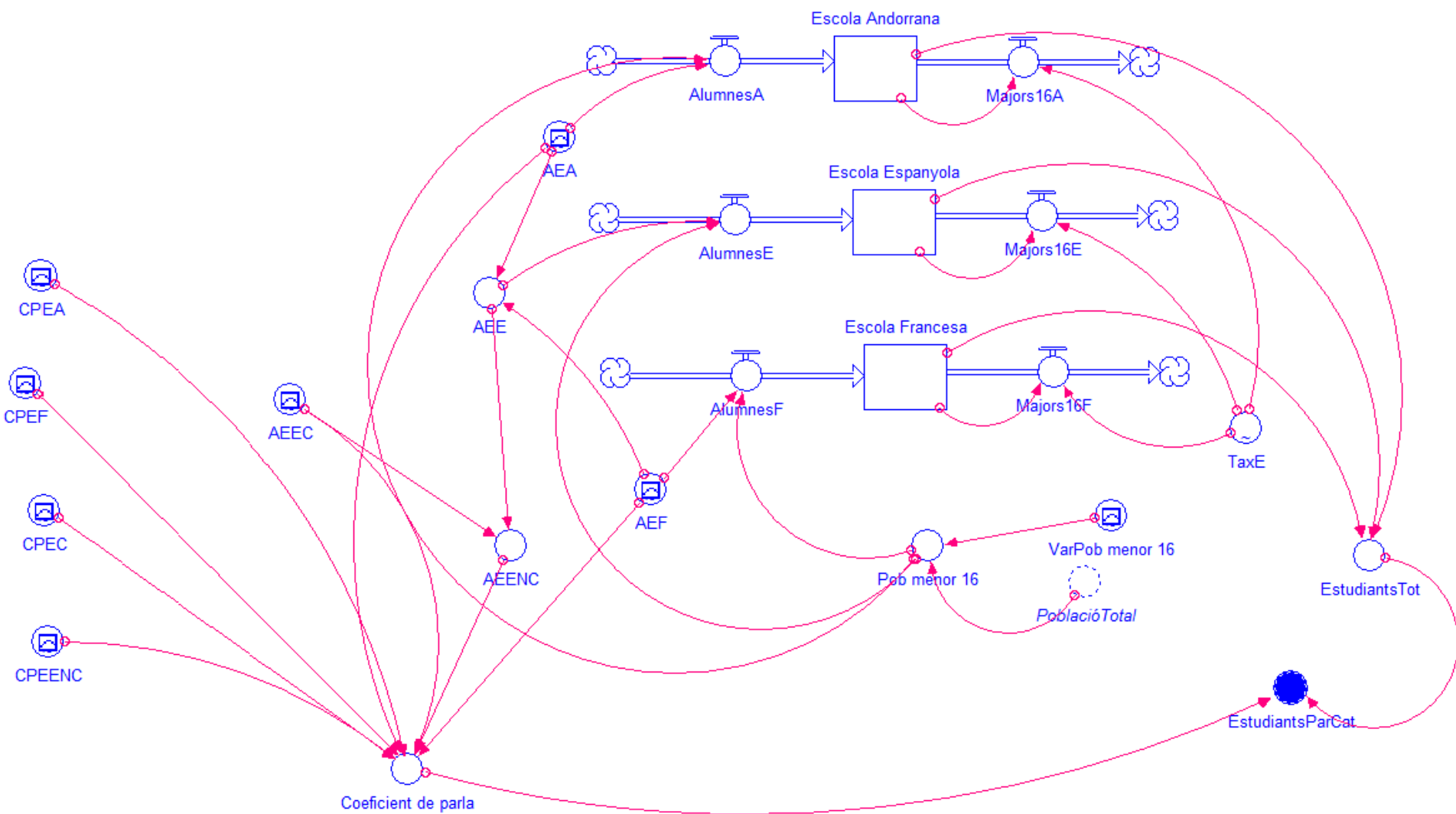
Població que té capacitat de parlar català

- “Estrangers que parlen català”
- “Catalanoparlants”
- “CoefAndorransPC”
- “Factor d’ús social”

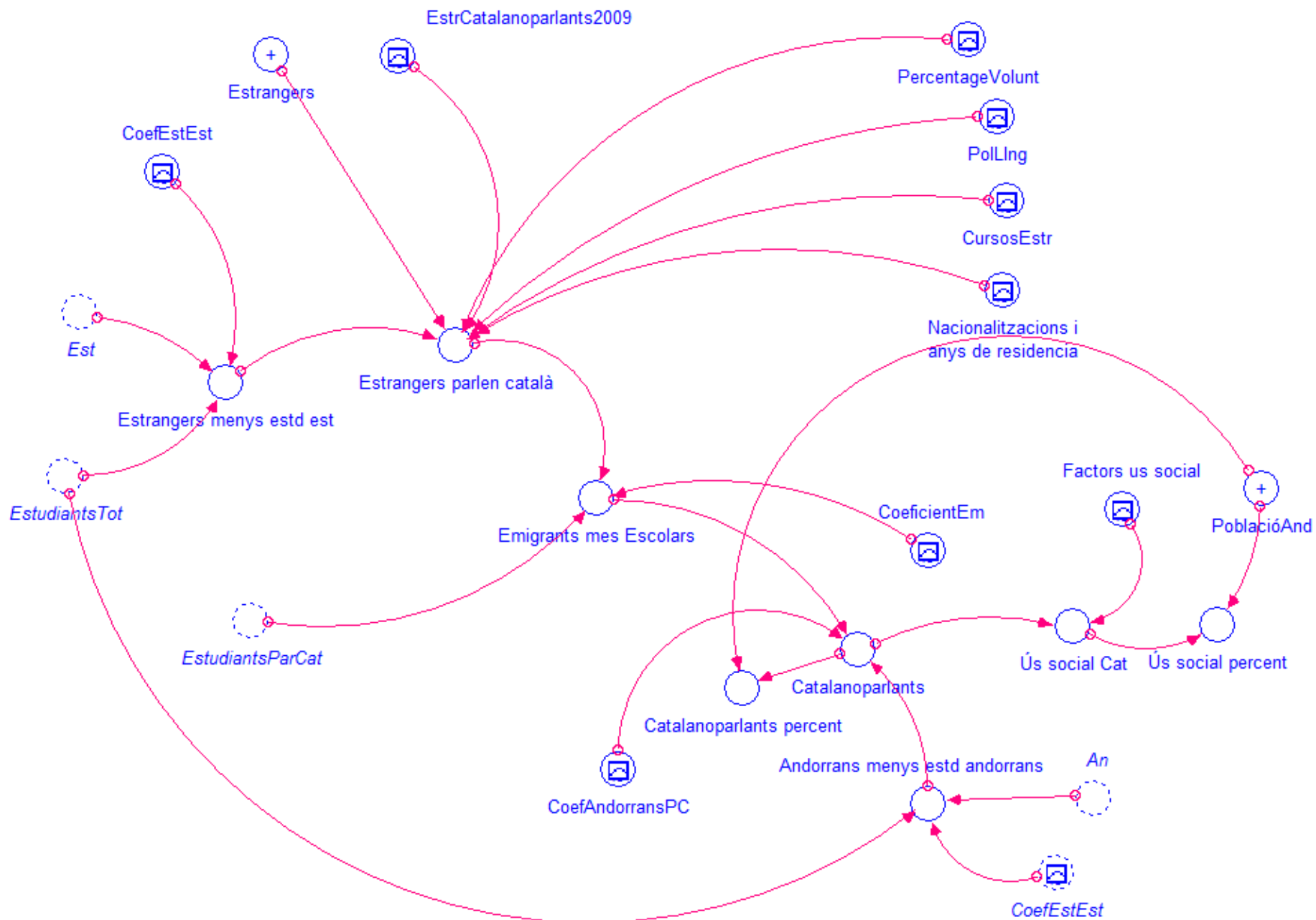
Model població

Model escolar

Model d'ús

5. Escenaris de futur

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Escenari 1: la població deixa de créixer

Escenari 2: la població creix amb la immigració

Escenari 3: la població s'estanca i es modifica l'estructura escolar

Escenari 4: la població s'estanca i es modifica la política lingüística

Escenari 5: la població s'estanca, es modifica l'estructura escolar i la política lingüística

5. Escenaris de futur

Índex

Introducció

Català a Andorra

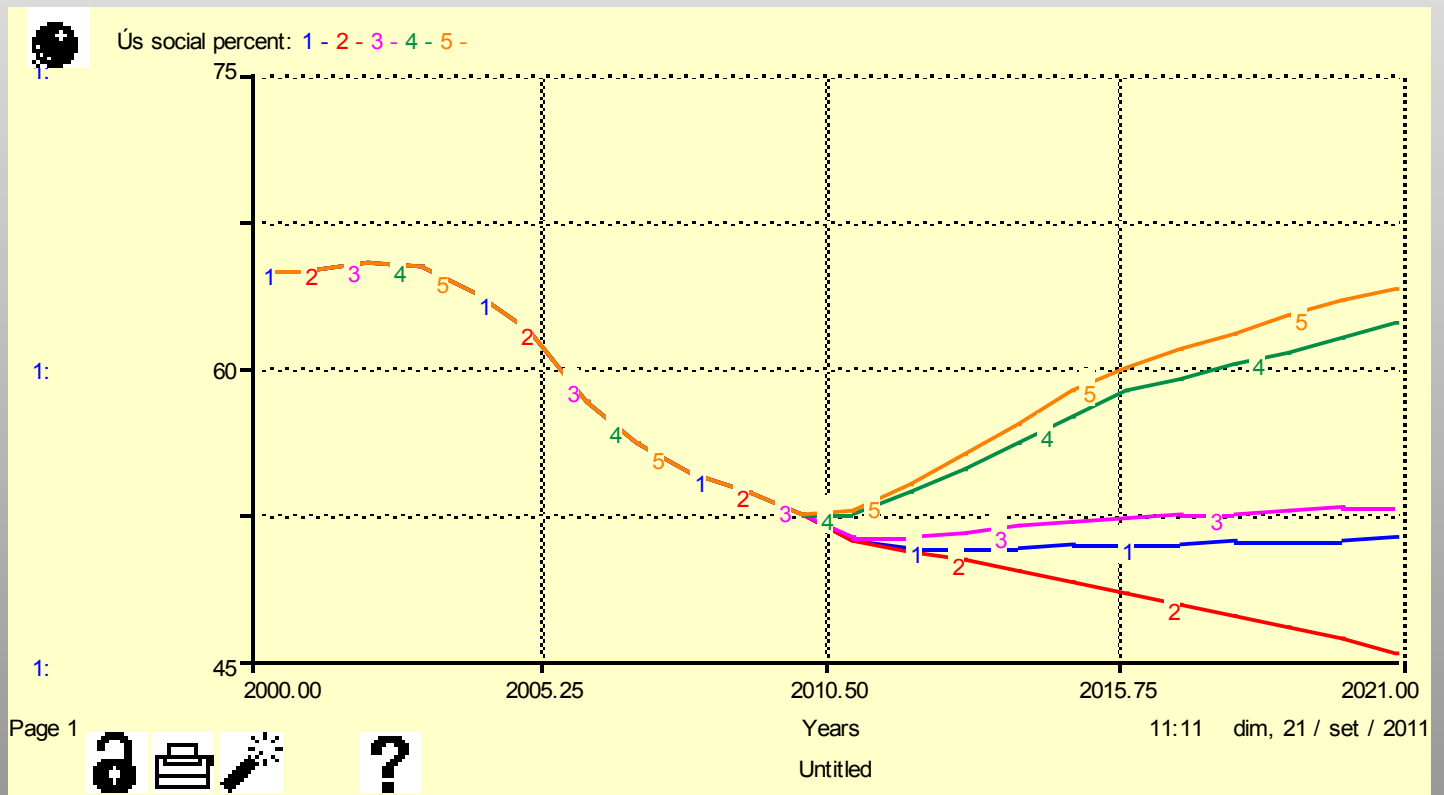
Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

5. Escenaris de futur

Índex

Introducció

Català a Andorra

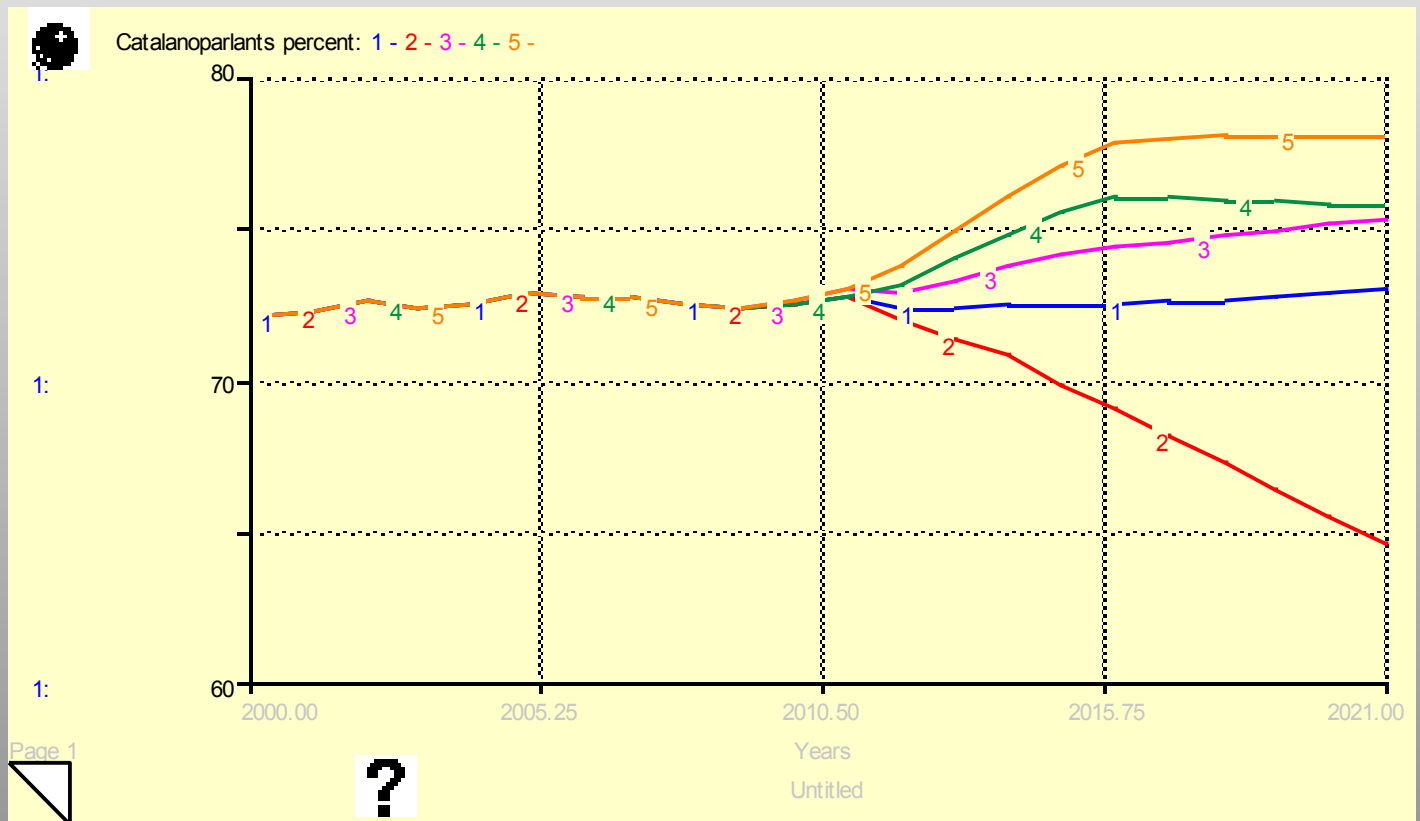
Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

6. Conclusions

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

- El treball mostra la validesa de la Dinàmica de Sistemes per representar un fenomen complex com és l'ús de la llengua
- El treball proposa quines són les variables clau en l'ús del català a Andorra i les relacions entre aquestes variables (model)
- El treball ha permès generar possibles escenaris de futur en funció de l'evolució de les diverses variables

7. Limitacions i recerca futura

Índex

Introducció

Català a Andorra

Metodologia

Dinàmica de Sistemes

Escenaris de futur

Conclusions

Limitacions

Limitacions

- Inevitable simplificació del model i agrupació d'algunes variables
- Manca de dades

Línies futures de recerca

- Refinament del model, segregació de variables
- Generació de submodels de factors rellevants per al fenomen
- Aplicació del model a altres territoris o a altres llengües